

Mérleg a láncban - A felelősség határai és a könyvvizsgálói szakma integritása: Reakció közvagyongazdálkodásról és a korrupció elleni küzdelemről szóló vitára

Agócs Gábor, a Magyar Könyvvizsgálói Kamara elnöke

Melléthei-Barna Márton „Szemek a láncban” című, a *Válasz Online* felületén megjelent írása, valamint arra adott válaszában Biró Ferenc Pálnak, az Integritás Hatóság elnökének „Számok a láncban” című állásfoglalása rendkívül fontos és időszerű társadalmi kérdést hozott a felszínre. A közpénzek elvonása, a szervezett visszaélések és a döntéselőkészítő, hitelesítő láncolat felelősségi rendszere olyan témák, amelyek tisztázása a teljes nemzetgazdaság és az adófizetők alapvető érdeke.

A vita középpontjában az a felvetés áll, hogy a közpénzek eltűnése nem pusztán egyes döntéshozók magánakciója, hanem egy összetett munkamegosztás eredménye, amelyben a tanácsadók, értékbecslők és könyvvizsgálók is szerepet vállalnak. Az Integritás Hatóság elnöke rámutat arra a jelenségre, amelyet az „ötödik pecsét illúziójának” nevez: a felelősség szétporlasztására, ahol a szereplők egymásra mutatnak, miközben a valós következmény elmarad.

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara elnökeként üdvözlöm a közvagyongazdálkodási kultúra megújítására irányuló törekvéseket. Ugyanakkor elengedhetetlen, hogy tisztázzuk a szakma szigorú szabályait, elutasítsuk az általánosító megbélyegzést, és bemutassuk: a könyvvizsgálói hivatás elkötelezett a korrupció elleni küzdelemben és a közérdek védelmében.

1. A szakma szabályai, keretei és a felelősség valódi terjedelme

Biró Ferenc Pál helytállóan rögzíti, hogy a könyvvizsgálói vélemény nem jelent korlátlan felmentést, nem teszi utólag célszerűvé vagy üzletileg helyessé a vezetés döntéseit, és nem egy „szabadulj a börtönből” kártya. Ezzel a megállapítással a szakma teljes mértékben azonosul. A könyvvizsgáló nem tulajdonos, nem igazgatósági tag és nem hatóság. A törvényi és szakmai szabályozás alapján a könyvvizsgálói tevékenység keretei rendkívül szigorúan meghatározottak:

- **Jogi keretek és létszám:** Magyarországon ma mintegy 1500 kamarai tag könyvvizsgáló végez aktívan könyvvizsgálati tevékenységet. Munkájukat a vonatkozó jogszabályok (így a 2007. évi LXXV. törvény – Kkt.), a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok (ISA, MNKS), valamint a hazai és nemzetközi etikai normák határozzák meg.
- **Nemzetközi Etikai Kódex (IESBA):** A kamarai tagok jellemzően az International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA) Nemzetközi Etikai Kódexének szigorú alapelvei – tisztesség, objektivitás, szakmai hozzáértés és megfelelő gondosság, titoktartás, valamint hivatáshoz méltó magatartás – alapján végzik tevékenységüket.
- **Szakmai szkepticizmus és függetlenség:** A könyvvizsgáló köteles a megbízást szakmai szkepticizmussal lefolytatni, különös tekintettel a csalásból vagy jogszabálysértésből eredő lényeges hibás állítások kockázatára. A szakmai etikai szabályok értelmében nem hunyhat szemet a nyilvánvaló ellentmondások felett, nem fogadhat el kritikátlanul megalapozatlan vezetői feltételezéseket, és ha függetlensége veszélybe kerül, köteles a megbízást visszautasítani vagy attól visszalépni.
- **A könyvvizsgálók szerepének és tevékenységének hangsúlyosabbá tétele:** A Kamara elnökeként egyetértek azzal, hogy amennyiben a jogalkotó és a társadalom részéről erre

igény mutatkozik, a vonatkozó jogszabályi változások mentén történjen meg a kamarai tagok szerepének szélesítése a közvagyon védelmében és a transzparencia növelésében.

2. Válasz az Integritás Hatóság elnökének javaslataira és a felügyeleti mechanizmusok

Az Integritás Hatóság elnöke cikkében három fő cselekvési területet jelölt meg a közvagyongazdálkodási kultúra átalakítására. Ezekre a szakma szabályai, a Kamara önszabályozási gyakorlata és a hatályos jogi keretek alapján az alábbi konkrét válaszokat adjuk:

A) Valódi védelem a jelzőknek és intézményi ellenőrzés

Biró Ferenc Pál hangsúlyozza a bejelentők („whistleblower”-ek) hatékony védelmét és azt, hogy a szabálytalanságok jelzései eljuthassanak az ügyészséghez, az Integritás Hatósághoz vagy az NVVH-hoz.

- **A felügyeleti és minőségellenőrzési rendszer:** A könyvvizsgálók munkáját többszintű garanciarendszer ellenőrzi. A nem közérdeklődésre számot tartó gazdálkodóknál dolgozó könyvvizsgálóknál a Kamara kockázatelemzés alapján **legalább 6 évente kötelező minőségellenőrzést** folytat le. A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók (pl. tőzsdén jegyzett cégek, bankok, biztosítók) könyvvizsgálatának minőségellenőrzését pedig a Pénzügyminisztérium keretein belül működő **Közfelügyeleti Hatóság** végzi jellemzően 3 éves gyakorisággal.
- **Szankciók és határozott fellépés:** A minőségellenőrzés vagy fegyelmi eljárás lefolytatása nem formális: a minőségellenőrzés legsúlyosabb eredménye a **szakmától való eltiltás** is lehet. A Kamara elkötelezettségét bizonyítja, hogy az elmúlt időszakban nagy számban indított rendkívüli minőségellenőrzést és kezdeményezett fegyelmi eljárást a szabályszegések kiszűrése és a szakma jó hírnevének megőrzése érdekében.
- **Jogszabálysértések jelzése (NOCLAR):** Az IESBA Kódex és a szakmai standardok részletesen szabályozzák a jogszabályoknak való meg nem felelésre adott lépéseket. A Kamara támogatja a bejelentővédelmi garanciák jogszabályi erősítését, hogy a szakemberek jogi és egzisztenciális biztonságban tehessék meg jelzéseiket.

B) Egyértelmű szakmai iránymutatás és önszabályozás

Az Integritás Hatóság szerint a szakmai önszabályozásnak azonnal alkalmazható iránymutatásokat kell adnia a kockázatok kezelésére.

- **Standardok és kamarai állásfoglalások:** A 1500 aktív kamarai tag könyvvizsgáló tevékenységét a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardokon alapuló Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok, a belső minőségirányítási standardok (ISQM), valamint a Kamara által rendszeresen kiadott szakmai állásfoglalások és módszertani útmutatók vezérlik.
- **Gyakorlati kapaszkodók:** A kamarai tagok döntő többsége ezen etikai és szakmai normák maradéktalan betartásával jár el. A Kamara továbbra is kész kiegészítő iránymutatások megfogalmazására és szakmai konzultációkra az Integritás Hatósággal és az állami felügyeleti szervekkel, hogy a közpénzeket érintő megbízások speciális kockázataira egyértelmű útmutatást adjon. A Kamara már törvénymódosítási javaslattal is élt az illetékes minisztérium felé, jelezve, hogy bizonyos (állami háttérű) intézményi kör könyvvizsgálata ismét kötelező legyen.

C) Nyilvánosság és elkerülhetetlen felelősségre vonás

A cikk kiemeli a fegyelmi döntések nyilvánosságának és a szankciók biztos kiszabásának, a jogszerű következmények bekövetkezésének fontosságát.

- **Átlátható működés:** A törvényi előírásoknak megfelelően a Kamara Minőségellenőrzési Bizottsága és a Fegyelmi Bizottsága évente összefoglaló jelentést készít és tesz közzé a lefolytatott eljárásokról és szankciókról.
- **Tényleges következmények:** A jogszabályi és kamarai keretek között kiszabható büntetések – az írásbeli megrovástól és pénzbírságtól kezdve a minősítések megvonásán át a kamarai kizárásig és a tevékenységtől való eltiltásig – biztosítják, hogy a mulasztások ne maradjanak következmény nélkül.

3. A Kamara elkötelezettsége és a jövő közvagyongazdálkodási kultúrája

A tisztességesen eljáró, független könyvvizsgálók ezrei nap mint nap a gazdaság átláthatóságáért és a beszámolók megbízhatóságáért dolgoznak. A 2025-ös üzleti évben mintegy 36 ezer könyvvizsgálói jelentés készült, biztosítva ezáltal a beszámolók megbízhatóságát. Nem fogadható el az a leegyszerűsítő megközelítés, amely a teljes pénzügyi-tanácsadói és könyvvizsgálói szakmát a korrupciós lánc automatikus „kiszolgálójaként” mutatja be.

A könyvvizsgálói hivatás alappillérei változatlanul szilárdak:

1. **Integritás és tisztesség:** A könyvvizsgáló nem vehet részt olyan ügyletekben, amelyekről tudja vagy tudnia kellene, hogy félrevezető, törvénysértő vagy a közvagyon kijátszását szolgálják.
2. **Közérdek védelme:** Az IESBA Etikai Kódexének megfelelően a szakma elismeri és vállalja a közérdek iránti felelősségét.
3. **Nemet mondani:** A szakmai méltóság és etika része, hogy amennyiben a megbízó tisztessége megkérdőjeleződik, vagy a függetlenség sérül, és a jogszabályok ezt nem tiltják a könyvvizsgáló a könyvvizsgálati megbízást azonnali hatállyal megszünteti.

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara továbbra is elkötelezett a korrupció elleni küzdelemben és a közvagyongazdálkodás tisztaságának megőrzésében. Készek vagyunk együttműködni az Integritás Hatósággal és a társhatóságokkal, s amennyiben a jogszabályi környezet változik, nyitottak vagyunk a könyvvizsgálók szerepének szélesítésére is a közvagyon még hatékonyabb védelme érdekében.

A szerző a Magyar Könyvvizsgálói Kamara Elnöke